

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІВНІЧНИХ ДІАЛЕКТІВ
КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**

Студента групи Пкит 07-20

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови

та літератури (переклад включно),

перша – китайська

Нестерова Єгора Олександровича

Науковий керівник:

к. філос. н., доц. Беля. В. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	5
1.1. Предмет діалектології та проблема визначення поняття діалекту.....	5
1.2. Дослідження північних діалектів китайської мови у працях зарубіжних і китайських лінгвістів.....	10
Висновки до Розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІВНІЧНИХ ДІАЛЕКТІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	18
Висновки до Розділу 2	25
ВИСНОВКИ	27
АНОТАЦІЯ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	30

ВСТУП

Актуальність роботи. Мандарин, також відомий як стандартна китайська або путунхуа, є діалектом північнокитайської мови. Однак він вважається стандартним діалектом, оскільки він заснований на пекінському діалекті, який був обраний національною мовою Китаю на початку 20 століття. Причина такого вибору полягає в тому, що мандариною розмовляє найбільша кількість людей у Китаї, а також вона використовується в освіті, уряді та ЗМІ. Крім того, мандарин менш різноманітний, ніж інші діалекти, і вважається більш нейтральним, що робить його більш придатним як національна мова. Однак є тенденція, коли люди стають старшими за віком, вони можуть забувати мандарин, оскільки розмовляють лише своєю рідною мовою в родинному колі. Іншим прикладом є молодь у Гуандуні, яка розмовляє мандаринською мовою в школі, але кантонською - вдома.

Діалекти китайської мови є носіями регіональної культури Китаю. Саме вони колись послуговували ґрунтом для побудови величної у своїй різноманітності китайської цивілізації. Вийшовши з народного середовища, діалекти є відображенням життя й менталітету китайців. Мовне розмаїття, втілене в діалектах, їх взаємодія і навіть своєрідна конкуренція між ними є невід'ємною частиною китайської культури, ознакою її багатства й багатогранності.

Дослідженню північних діалектів КНР присвячено замало праць у вітчизняній науковій школі, наразі фундаментальними є роботи Мурашевича К.Г. Звертаючись до зарубіжних дослідників, можна виділити вагомий внесок у дослідженні діалектів Китаю наступних авторів: Чжао Юаньжень, Зев Хендель, Річард Ковард, Девід Лі, У Фусян та Хе Янчен, Чу Сіонан та Ван Сюхуа, а також Ван Лімей.

Метою роботи є дослідження лексико-граматичних особливостей північних діалектів китайської мови.

Завданням дослідження є:

1. Вивчити поняття «діалект» та проблему його визначення у лінгвістиці.
2. Дослідити роботи зарубіжних лінгвістів на зміст вивчення північних діалектів китайської мови.

3. Проаналізувати написання лексико-граматичних особливостей північних діалектів китайської мови у порівнянні зі стандартною китайською мовою.

Об'єктом дослідження є північні діалекти китайської мови, **предмет** дослідження – лексико-граматичних особливості північних діалектів Китаю.

Наукова новизна роботи зумовлена дослідженням характерних відмінностей північних діалектів китайської мови у порівнянні зі стандартною китайською мовою, як подальший розвиток у вітчизняній науковій школі.

Практичне значення роботи полягає у тому, що вона може використовуватись викладачами та студентами під час вивчення китайської мови та на практиці при перекладі з китайської мови українською мовою.

Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Предмет діалектології та проблема визначення поняття діалекту

Мови розвиваються, поширюються та зникають у постійно змінюваному світі різних, але взаємопов'язаних мов. Такий «шлях життя» поширюється на кожен мову, створюючи менші анклавні різновиди мов, які частіше називають діалектами.

В Енциклопедії сучасної України дано визначення, що «діалект» (від грец. *διáλεκτος* – розмова, говір, наріччя) – різновид певної мови, що разом із літературним становить національну мову; засіб спілкування між представниками однієї територіальної чи соціальної групи (*Енциклопедія Сучасної України*). Зазначено, що розрізняють такі діалекти як територіальні та соціальні. Територіальні діалекти мають власне фонетичну, граматичну, словотвірну, семантичну та лексичну системи. За спільними або відмінними рисами на всіх мовних рівнях, територіальні діалекти диференціюються на наріччя, говори та говірки.

Слід зазначити, що усі говірки тієї чи іншої мови складають поняття «діалектна мова», яка виконує ті ж функції та має такі ж структурні рівні, що й літературна мова, однак, на відміну від неї, не має однорідності, закріпленої в правилах правопису та словнику. Нерідко носії різних діалектів легко розуміють один одного саме через те, що деякі мови мають собою незначні територіальні особливості, у той час як існують великі труднощі у спілкуванні носіїв діалектів інших мов, наприклад, діалектів китайської мови, які дуже відмінні між собою територіально.

Систематичне вивчення діалектів налічує понад століття. Проаналізовано, що найбільш ранні дослідження були спрямовані на складання лінгвістичних атласів, що показують географічне поширення різних діалектних форм. Такі дослідження були мотивовані бажанням протистояти загальноприйнятій точці зору в історичній лінгвістиці того часу, згідно з якою всі звукові зміни були регулярними та без винятків. Діалектологи, демонструючи різноманітні та, здавалося б, випадкові розподіли діалектних форм, намагалися продемонструвати, що мовні зміни часто

були нерегулярними і не впливали на всі слова однаково. Зокрема, діалектні ландшафти Європи демонстрували значну варіативність навіть на невеликих територіях, і завданням ранніх діалектологів було окреслити це багатство розмаїття. Ранні діалектологи особливо цікавилися лексичними варіаціями – різними словами, які використовувалися для позначення одного й того самого в різних місцях. Інформація, зібрана для діалектних атласів, є безцінним ресурсом навіть для сучасних діалектологів. Наприклад, діалектологи Англії все ще посилаються на новаторський «Огляд англійських діалектів» (Orton, 1962), хоча дані для нього були зібрані ще в 1950-х і 1960-х роках. Відтоді загальнонаціонального дослідження діалектів Англії не проводилося (Britain, 2005).

За Девідом Брітейном (2005), діалектологія – це наука про зміну звуків, слів і граматичних форм у мові. Цей термін зазвичай використовується для опису вивчення як акцентів (різні звуки, що використовуються в мові), так і діалектів (різні граматичні структури та використовувані слова). Загалом діалектологія зосередилася на географічному поширенні різних наголосів і діалектів, хоча вона також почала досліджувати соціальні фактори (такі як вік, стать і становище в суспільстві) (Britain, 2005).

Згідно з енциклопедією *Britannica*, діалектологія як дисципліна бере свій початок у першій половині 19 століття, коли в Західній Європі вперше з'явилися словники місцевих діалектів і діалектні граматики. Незабаром після цього були розроблені діалектні карти; найчастіше вони зображували поділ території мови на регіональні діалекти. Підйом націоналізму в 19 столітті в поєднанні з романтичним поглядом на діалекти і фольклор як прояви етнічної душі дали великий поштовх розвитку діалектології (*Britannica*).

Перші діалектні словники та граматики найчастіше склалися вченими, які описували діалект свого місця народження, або польовими працівниками, основним методом дослідження яких була вільна розмова з носіями діалекту, як правило, людьми старшого віку і, переважно, з найменш грамотними. і хто подорожував якомога менше. Багато з цих граматик і словників зафіксували діалектні риси, які відрізнялися від стандартної мови. У другій половині XIX ст., коли історико-

порівняльне мовознавство процвітало, стало звичним зосереджувати увагу на долі окремих елементів архаїчної мови в тому чи іншому діалекті, наприклад, зміни, яких зазнали латинські голосні та приголосні, коли вживається в різних позиціях у певному романському діалекті (*Britannica*).

З накопиченням діалектних даних дослідники дедалі більше усвідомлювали неадекватність розгляду діалектів як внутрішньо узгоджених одиниць, які різко відрізнялися від сусідніх діалектів. Дедалі більше ставало очевидним, що кожен діалектний елемент чи явище відмовляється акуратно залишатися в межах одного діалектного ареалу і що кожен має свою ізоглосу; отже, карти діалектів повинні бути замінені картами, що показують поширення кожної окремої риси. Хоча підготовка та складання таких карт, які називаються лінгвістичними атласами, обґрунтовані з наукової точки зору, є важкою, дорогою, об'ємною та довготривалою роботою (*Britannica*).

Ми виділяємо ряд ключових фактів з Енциклопедії сучасної України щодо поглядів на такий феномен як діалект, його ознаки та принципи виокремлення. Так, представники романської діалектологічної школи (П. Мейєр, Ж. Жільєрон) вважали, що реально існують лише межі окремих діалектних явищ та їхні проєкції на карті – ізоглоси. Французький та швейцарський лінгвісти заперечували можливість виділення діалекту як цілісної мовної системи, а саме, вони заперечували існування діалектів. З іншого боку, німецький і швейцарський діалектологи (Ф. Вреде, Т. Фрінгіс) доводили реальність діалектів, відзначаючи наявність у них ядра і периферії. Варто звернути увагу, що в українській діалектології діалекти визнають різновидом чи формою національної мови (*Енциклопедія Сучасної України*).

Окрім того, різняться погляди науковців і на принципи розмежування діалектів, оскільки ізоглоси різних мовних явищ по-різному можуть членувати одну й ту ж територію. Межі поширення діалектної одиниці визначають методом картографування, що становить основу лінгвогеографії. Останнім часом набула поширення точка зору, що під час виокремлення діалектів потрібно зважати не лише на мовні особливості, але й на елементи матеріальної і духовної культури, історико-культурні традиції, етнічну самосвідомість тощо.

За своїм основним значенням, діалект є підкатегорією мови, що є лінгвістично диференційованою через граматику, лексику, а з точки зору мовлення – фонологію. Граматичні відмінності стосуються основної структури та правил мови, а саме синтаксису (структура речення/фрази) та морфології (структура слова). Лексичні відмінності виникають через передачу традиційної термінології, адаптацію усталених слів або введення нових слів. Фонетичні та фонологічні варіації в мовленні можна класифікувати згідно з Трубецьким (1931, цит. Ретут, 1980, с. 117-119):

1. Фонетичний рівень:

а) частота використання фонем відрізняється через історичні чи інші причини;

б) вимова фонем незначно змінюється.

2. Фонологічний рівень:

а) системні відмінності: втрата відмінностей/втрата фонем (фонем);

б) дистрибутивні (фонотаксичні) відмінності.

Незважаючи на те, що розрізнення мовних змінних здається відносно простим, питання розрізнення діалектів від мов таким не є. Яким чином можна розпізнати, чи хтось використовує спільні риси діалекту чи окремої мови, якщо кожна людина розмовляє різновидом мови, який називається ідіолектом, і ми визначаємо діалект як групу ідіолектів із спільним ядром схожості (Ретут, 1980, с. 12).

Один критерій є суто лінгвістичним – «взаємна зрозумілість», тобто якщо діалект «Х» розуміє діалект «У», вони говорять однією мовою (Ретут, 1980, с. 13). На жаль, існують проблеми з цим узагальненням – відмінності між діалектами можуть накопичуватися до точки взаємної незрозумілості через те, де вони відповідно розташовані вздовж «діалектного континууму», послідовності географічно/соціально суміжних діалектів, де відмінності між діалектами безпосередньо пов'язані з їх відстанню одна від одної (Chambers, Trudgill, 1998, с. 5).

Зазначимо, що другий критерій, який більш культурно упереджений, базується на ідеї «гетерономії» та «автономії». Іншими словами, якщо в мові існує стандарт і носії розуміють і дивляться на нього як на такий, вони вважаються такими, що розмовляють діалектом цієї мови (Chambers, Trudgill, 1998, с. 9). Вони залежні

(гетерономні) від цієї мови як носія стандарту. Яскравим прикладом є китайська мова – у Китаї є дев'ять регіональних діалектів, багато з яких взаємно незрозумілі. Однак вони не лише мають спільну стандартну письмову форму, але також багато носіїв достатньо знають офіційний діалект (мандарин), щоб використовувати його як *lingua franca* (Kane, 2006, с. 94). За Томасом Китай можна назвати справжнім диглосичним суспільством (Thomas, 1999).

Однак існує ще й третій критерій, який більше стосується політичного статусу мови. Іншими словами, як стверджує Шохомі (2006), «мова стала інструментом [...] символічним політичним інструментом» (с. 22), який використовується для встановлення національної ідентичності, іноді без урахування впливу на культуру. Таким чином, розрізнення мови та діалекту є певною мірою лінгвістичним питанням і певною мірою питанням зовнішнього впливу, як правило, з боку тих, хто має владу, прагнучи широко поширеної однорідності через побудову «гегемонної «національної» мови» (Shohomy, 2006, с. 29).

Існує багато різних діалектів китайської мови. Вони відрізняються багатьма способами: словниковим запасом, вимовою, граматиною. Через величезні розміри Китаю, коли Комуністична партія Китаю звільнила Китай у 1949 році, одна з головних проблем, з якою вони зіткнулися, полягала в тому, що Китай був розділений на сотні взаємно незрозумілих діалектів – спілкування між різними людьми з різних регіонів було дуже складним. Це створило велику проблему для координації та управління країною. Для того, щоб Китай розвивався та міг конкурувати з розвиненим світом, було вкрай важливо подолати прірву між різними діалектами та створити «лінгва франка» (спільну мову або діалект для комунікації людей споріднених мов). Так, у 1955 році було стандартизовано мову та оголошено «путунхуа», також відому як мандарин або «загальнонародна мова», офіційною мовою Китайської Народної Республіки, яка базувалася на пекінському діалекті.

Щоб зробити цю мову офіційною, її почали викладати в школах у всіх частинах Китаю. Це означає, що всі люди в цих регіонах, де мандарин раніше не розмовляли, повинні були вивчити зазначену нову мову. Результатом стало те, що наразі багато китайців, які фактично двомовні, тому вони розмовляють вдома своїм місцевим

діалектом, а також стандартною мандаринською мовою в закладах освіти, в офісах на роботі. Однак є тенденція, коли люди стають старшими за віком, вони можуть забувати мандарин, оскільки розмовляють лише своєю рідною мовою в родинному колі.

Ми зазначимо наступні приклади, більшість людей, які живуть у Шанхаї, розмовляють шанхайським діалектом, який відомий як шанхайхуа (який абсолютно відрізняється від мандаринської) – вони говорять мандаринською мовою в школі та шанхайхуа вдома. Молодь у Гуандуні розмовляє мандаринською мовою в школі, але кантонською вдома.

Діалекти китайської мови є носіями регіональної культури Китаю. Саме вони колись послуговували ґрунтом для побудови величної у своїй різноманітності китайської цивілізації. Вийшовши з народного середовища, діалекти є відображенням життя й менталітету китайців. Мовне розмаїття, втілене в діалектах, їх взаємодія і навіть своєрідна конкуренція між ними є невід’ємною частиною китайської культури, ознакою її багатства й багатогранності (Оськіна, Мазуріна, 2021).

Китайську мовну сім’ю можна умовно поділити на дві великих підгрупи: південну й північну, які, своєю чергою, поділяються на 56 локальних етнонаціональних культур (за кількістю національних меншин). Кожен із цих великих діалектів ділиться на багато більш дрібних (*fāngyán* 方言), а також на місцеві говори (*tǔyǔ* 土语). Однак найбільш поширеною за кількістю носіїв є група північних діалектів, поділена на північний і північно-західний мандарини, та південна, тобто кантональна група діалектів.

1.2. Дослідження північних діалектів китайської мови у працях зарубіжних і китайських лінгвістів

Китайська мова є однією з найдавніших мов, що й досі використовуються у наші дні. Найперші археологічні знахідки, що свідчать про сформовану систему мови та китайської писемності, датуються 9-7 століттями до н.е. Унікальним явищем стало те, що традиційна письмова мова веньянь поєднує практично всі діалекти, які

використовуються в різних частинах Китаю. Насилу розуміючи один одного в розмовній мові, представники різних діалектів можуть висловлюватися письмово.

На початку ХХ століття домінуюче значення в письмовій китайській мові набула спрощена розмовна мова байхуа. А з розвитком міжнародних відносин і просуванням китайської культури на Захід була потрібна офіційна латинська транскрипція, що максимально близько передає звуки китайської мови – пін'їнь.

Ми дослідили, що лінгвісти умовно поділяють територію Китаю на дві основні діалектні зони: південну та північну. При цьому північ у всі часи була єдиною і виступала ареною для багатьох історичних подій. Водночас, на півдні завжди зберігалася спокійна обстановка, але він був поділений на кілька ізольованих областей. Цим і пояснюється порівняльна схожість північних діалектів, носії яких загалом можуть зрозуміти один одного, та суттєві відмінності між прислівниками південної частини країни.

Головна причина виникнення безлічі діалектів у незліченних міграціях китайців, які шукали місця для спокійного життя, а також їх контактами з народами інших країн. У ході спілкування спостерігався активний лексичний обмін, запозичення елементів писемності та фонетики. Контактуючи з представниками інших народів, носії старовинних діалектів поступово утворювали нові мовні системи.

Мурашевич (2013) дав наступне визначення «синологія (від лат. Sina – Китай), або китаєзнавство, китаїстика, – комплекс наук, які вивчають історію, економіку, політику, філософію, мову, літературу, культуру давнього і сучасного Китаю» (с. 40). Він зазначав, що відсутність ранніх європейських праць про Китай зумовлена періодом з історії Китаю, коли країна географічно та політично перебувала в ізоляції від решти світу до самого кінця середньовіччя. Як науковий напрям синологія виникла наприкінці ХVІ ст. у зв'язку з потребами місіонерського проникнення на Схід. За такої причини до середини ХІХ ст. практично всі китаєзнавці являли собою духовних осіб, їх роботою було перекладати християнські тексти на діалекти. У 1920-х роках «колекціонери» китайської народної літератури почали записувати народні пісні, і прийшли думки, що діалекти є нематеріальними носіями місцевої культури, які так цінуються та підтримуються Піднебесною. В першій половині ХІХ століття у

Франції виникла світська синологія як академічна філологічна дисципліна (Мурашевич, 2013).

Фактично до середини ХХ ст. переважна більшість західних учених, які стикалися з проблематикою китайської мови, були сходознавцями дуже широкого профілю і, як правило, займалися історією, археологією, релігією та іншими азійськими мовами. Величезний внесок у китаєзнавство зробив шведський лінгвіст Бернхард Карльгрен, видатний фахівець із фонетики і старокитайської мови, перший учений, який застосував порівняльно-історичний метод для відновлення протокитайської мови. У 20-х рр. ХХ ст. Б. Карльгрен опублікував ряд статей, серед яких «Протокитайська мова - мова флективна?», яка витримала чимало критики (Мурашевич, 2013, с. 42).

Одним із найвідоміших сходознавців першої половини ХХ ст. був Анрі Масперо (1883–1944), діалектолог, спеціаліст із китайської історії та релігії. Він написав такі праці: «Давній Китай», «Китайські релігії», «Чананьський діалект епохи Тан». Масперо вважається представником "антиграматичного" напрямку, оскільки наполягав на повній відсутності частин мови та категорій у китайській мові (Мурашевич, 2013, с. 43).

Важливі досягнення із сучасної китаєзнавчої лінгвістики належать етнічним китайцям, які проводили дослідження в західних університетах. Зокрема, це видатний учений Чжао Юаньжень, який працював у США. Довгий час він займався діалектологічними дослідженнями, результатом яких є праці «Дослідження сучасних діалектів У» (现代吴语的研究) та «Початковий курс кантонського діалекту» (粤语入门, 1947).

У 1948 р. було видано «Початковий курс китайської мови» (国语入门. Mandarin Primer. An Intensive Course in Spoken Chinese). Ця праця є достатньо детальним описом пекінського діалекту, покладеного в основу стандарту офіційного спілкування. У книзі також досліджується вєньянь та різні діалекти, викладені основи фонології. Значна частина доробку присвячена порівнянню англійської та китайської мов (Мурашевич, 2013, с. 43).

У 1968 р. вийшла друком «Граматика китайської розмовної мови» (中国话的语法. A Grammar of Spoken Chinese), яка принесла авторові всесвітню популярність (Мурашевич, 2013, с. 43). У книзі описуються й пояснюються морфологія та синтаксис китайської мови, детально описуються властивості частин мови. Звертаємо увагу, що в книзі власні і загальні іменники вважаються різними частинами мови. Ця книга описує та пояснює морфологію та синтаксис китайської мови, а також детально описує властивості різних частин мови. Цікаво, що, наприклад, власні і загальні іменники вважаються різними частинами мови. Основними поняттями китайської граматики, введеними автором, є вирази, конструкції (синтаксичні одиниці, що складаються з виразів) і типи конструкцій. Однією з ключових особливостей «Граматики китайської розмовної мови» є введення понять «топік» та «коментар» шляхом розширення значення підмета та присудка.

Топік – (предметна) тема утворення текстового (надфразового) рівня (тобто те, про що говориться в даному тексті), яка локалізується в одному з речень в синтаксичному виді (Мурашевич, 2013, с. 44). Коментар до нього може реалізуватися як в цьому ж реченні, так і протягом усієї єдності (топік характеризується всім текстом, який він контролює).

Поняття топіка і коментаря вживалися в американській лінгвістиці й раніше, але саме Чжао Юаньжень показав оптимальність їх використання для аналізу китайського синтаксису. Традиційні поняття підмета і присудка не зовсім збігаються з конструкцією китайських речень. Підмет у загальному розумінні означає суб'єкт дії і не повинен бути пов'язаним з певною позицією в реченні. Отже, за таких умов синтаксичні будови типу: 其他文件我们自己准备 – *Інші документи ми підготуємо самі*, виявляються «неправильними» і повинні розцінюватися як «інверсія» (Мурашевич, 2013, с. 44). Але Чжао Юаньжень першим із західних лінгвістів показав і довів, що нібито другорядні члени речення, які перебувають у початковій позиції (其他文件), насправді не що інше, як підмет-топік, тобто тематичний підмет. Більше того, для Чжао Юаньжєня позицією підмета є будь-яка початкова позиція в реченні, включаючи «непрямі доповнення» з прийменником (为了这事情, 我真发愁 – *Через*

цю справу я справді хвилююся, топіком у цьому реченні є 为了这事情 – *Через цю справу*) (Мурашевич, 2013, с. 44).

Чимало зарубіжних дослідників присвятили свої праці на вивчення східних діалектів китайської мови. Джеррі Норман (1973, 1974, 1981, 1986а, 1986б, 1996, 2000) досліджував стародавні китайські діалекти та є одним із найбільш визнаних і шанованих експертів з діалектів Мін. Проте його головне досягнення в цій галузі є реконструкція протомінської фонології, яка, на жаль, не отримала широкого визнання. Багато вчених стверджували, що опора Нормана на порівняльний метод є помилковою, і що в дослідженні історії особливостей китайських діалектів наголос повинен бути зроблений на розкритті лексичних шарів, що є результатом діалектного контакту. Проте опозиція між порівняльно-реконструктивним підходом і підходом лексичного нашарування, яка, здається, лежить в основі розбіжностей, недостатня для пояснення різних висновків цих учених. З приводу цього, Зев Хендель (*Competing Methodologies of Chinese Dialect Fieldwork, and their Implications for the Study of the History of the Northern Min Dialects*) стверджує, що основна причина полягає в принципових розбіжностях у поглядах на збір та інтерпретацію даних, а не в розбіжностях методології та аналізу. Оскільки ці відмінності в основних припущеннях здебільшого не розглядалися чітко в академічній літературі, було неможливо узгодити дві конкуруючі сюжетні лінії про історію мінських діалектів.

Девід Лі (2006) у своєму дослідженні виділив сім основних груп діалектів ханьців: мандаринська розмовна китайська (притаманна північній, північно-західній та південно-західній частинам Китаю), на якій базується мова путунхуа, група у (територія Шанхаю та провінції Цзянсу та Чжецзян), група мінь (провінція Фуцзянь), юе або кантонська (провінції Гуандун і Гуансі), сян (притаманна провінції Хунань), гань (провінція Цзянсі), та кецзя (провінції Гуандун, Гуансі, Фуцзянь та Сичуань). Варто зазначити, що китайські діалекти часто мають ту саму систему письма, що й путунхуа, і вчені погоджуються, що фонетично китайські діалекти більше схожі на різні мови, ніж на діалекти однієї мови. Фактом залишається те, що китайцям у діалектних регіонах важко вивчати мандаринську мову, особливо в регіонах, де існують лінгвістичні відмінності між деякими діалектами та путунхуа (с. 152-155).

У Фусян та Хе Янчен (2015) зазначають в своїх працях, що з точки зору типології порядку слів, мандаринська китайська, безсумнівно, є мовою VO (порядок слів дієслово-об'єкт). Однак, лінгвісти прийшли до висновку, що синтаксично китайська мандаринська демонструє деякі шаблони порядку слів, які не засвідчені в інших мовах VO, а також деякі синтаксичні конструкції, які є досить рідкісними серед інших мов світу. З точки зору мовної універсальності та специфіки, У Фусян та Хе Янчен (2015) дослідили кілька ідіосинкратичних і крослінгвістично незвичайних синтаксичних моделей китайської мандаринської мови, намагаючись визначити деякі специфічні для китайської мови структури.

Чу Сіонан та Ван Сюхуа (2013) вважають, що мова і культура з самого початку нерозривно пов'язані – люди в одній культурі виробили спільний спосіб мислення, який, у свою чергу, формує форму спілкування. Характерною рисою китайської мандаринської мови є прояв особливостей її культури. Лінгвісти в першу чергу спираються на думку Нисбет, що китайські цілісні підходи базуються на знаннях, що ґрунтуються на досвіді, а не на абстрактній логіці, і є діалектичними, тобто акцент робиться на змінах, визнанні протиріччя та потреби в багатьох перспективах, а також на пошуку «серединного шляху» (中庸) zhōngyōng між протилежними сторонами (Nisbett, 2001, с. 300). Західні люди більш аналітичні та схильні відокремлювати об'єкт від його контексту та зосереджуватися на атрибутах об'єкта, щоб віднести його до категорій, а також надають перевагу використанню правил щодо категорій для пояснення та прогнозування поведінки об'єкта. Висновки частково ґрунтуються на деконтекстуалізації структури зі змісту, використанні формальної логіки та уникненні протиріч (Nisbett, 2001, с. 300). Чу Сіонан та Ван Сюхуа (2013) робили аналіз з точки зору культури характеристики мандаринової китайської мови на фонологічному та морфемному рівнях, рівні висловлювання та рівні дискурсу.

Ван Лімей (2008) стверджує, що багато ключових питань залишаються без відповіді, коли мова йде про ставлення до двох основних мов Китаю, путунхуа («загальної мови») і кантонської. Звертаючись до історії, після оголошення путунхуа універсальною китайською мовою, уряд Ден Сяопіна, зробив великий внесок у розвиток економіки провінції Гуандун, але поширення мандаринської мови в

провінції не був успішним за наступними причинами. Серед діалектів у Китаї кантонська мова має особливий статус – на відміну від інших китайських діалектів, нею розмовляють по всій провінції, крім того, кантонська мова користується сильною інституційною підтримкою в Південному Китаї, впроваджуючи мову на всіх рівнях повсякденного життя. Варто зазначити, що кантонська вважається більш престижною, ніж інша китайська мова через її тісний зв'язок із Гонконгом (с. 58-59).

Висновки до Розділу 1

Зазначимо, що діалектологія, як систематичне вивчення мовних варіацій, розпочалася в Європі після 1850 року, але корінням вона сягає давнього захоплення акцентом і діалектом. Діалектологія спочатку розвинулась як класифікаційна дисципліна, яка зосереджувалася головним чином на варіантах мовлення найбільш консервативних носіїв мови. Її завершення прийшло з «Атласом лінгвістики Франції» (10 томів, 1901–1913), створеним Жюлем Жільєроном у Сорбонні, що стало впливовим прецедентом протягом 75 років. Піднесення лінгвістики після 1916 року принесло з собою ініціативи щодо інтеграції діалектології, але вони зустріли здебільшого опір, оскільки соціальні зміни в другій половині двадцятого століття зменшили кількість сільського, неосвіченого, ізольованого населення, яке було об'єктом дослідження діалектологів, ця дисципліна зазнала занепад.

На діалектологічній карті говори відмежовуються один від одного таким феноменом як ізоглос, що скупчуються на пограниччях говорів. У значенні «говор» вживають і термін «діалект», хоч останнім позначають також групу споріднених говорів, що характеризуються системою спільних ознак, якими ця група виразно відрізняється від іншої групи говорів. Найбільшою діалектною одиницею є наріччя, або діалектна група, що являє собою напширше діалектне угруповання певної мови, до складу якого входять однотипні діалекти цієї мови, що мають цілий ряд спільних мовних рис, якими вони виразно відрізняються від інших нарічч чи діалектних груп цієї самої мови.

Існує багато різних діалектів китайської мови, вони відрізняються багатьма способами: словниковим запасом, вимовою, граматиною. Через величезні розміри

Китаю, коли Комуністична партія Китаю звільнила Китай у 1949 році, одна з головних проблем, з якою вони зіткнулися, полягала в тому, що Китай був розділений на сотні взаємно незрозумілих діалектів – спілкування між різними людьми з різних регіонів було дуже складним. Це створило велику проблему для координації та управління країною. Так, у 1955 році було стандартизовано мову та оголошено «путунхуа», також відому як мандарин або «загальнонародна мова», офіційною мовою КНР, яка базувалася на пекінському діалекті.

Ми прийшли висновку, що на відміну від південних діалектів, північні діалекти не були детально вивчені дослідниками, через те, що вони вважають північні діалекти основою мандаринської мови. Так, західні синологи схильні розглядати загалом китайські діалекти як окремі мови, а пекінський діалект вважають основою мандарину (путунхуа). Як наслідок, в західному китаєзнавстві найбільше уваги приділяється південним діалектам, зокрема кантонській мові. З іншого боку, західні вчені китайського походження при дослідженні свого рідного діалекту, наполягають на тому, що це «окрема мова», яка дуже відмінна від мандаринської.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІВНІЧНИХ ДІАЛЕКТІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Згідно з енциклопедією Британніка, китайські мови мають ще другу назву – синітські мови. Китайська мова хань є основною мовною групою Східної Азії, що належить до китайсько-тибетської мовної сім'ї. Китайська мова існує в кількох варіантах, які в народі називають діалектами, але які зазвичай класифікуються вченими як окремі мови. Більше людей розмовляють різноманітною китайською мовою як рідною, ніж будь-якою іншою мовою у світі, а сучасна стандартна китайська є однією з шести офіційних мов Організації Об'єднаних Націй (*Britannica*).

Розмовні різновиди китайської мови взаємно незрозумілі для носіїв – вони відрізняються один від одного приблизно такою ж мірою, як і сучасні романські мови. Більшість відмінностей між ними виникає у вимові та словниковому запасі; граматичних відмінностей мало. Ці мови включають мандарин у північній, центральній та західній частинах Китаю, Ву, Північну і Південну Мін, Ган (Кан), Хакка (Кеджія), Сян, і кантонська (юе) у південно-східній частині країни (*Britannica*).

Усі китайські мови мають спільну літературну мову (веньянь), написану ієрогліфами та засновану на спільній літературі. Ця літературна мова не має єдиного стандарту вимови – носій мови читає тексти відповідно до правил вимови своєї мови. До 1917 року веньянь використовувався майже для всіх видів письма. З того часу стає все більш прийнятним писати народною мовою (байхуа), і стара літературна мова вмирає в повсякденному житті сучасного Китаю. Літературна мова старого зразку продовжує своє використання в певних літературних і наукових колах (*Britannica*).

На початку 1900-х років була започаткована програма уніфікації національної мови, яка базується на мандарині – це призвело до появи сучасної стандартної китайської мови. У 1956 році нова система романізації під назвою піньїнь, заснована на вимові ієрогліфів пекінського діалекту, була прийнята як навчальний інструмент, щоб допомогти в поширенні сучасної стандартної мови. Змінена в 1958 році, система

була офіційно призначена (1979) для використання в усіх дипломатичних документах та іншомовних публікаціях в англомовних країнах.

Існує багато різних діалектів китайської мови, вони відрізняються багатьма способами: словниковим запасом, вимовою, граматиною.

Через величезні розміри Китаю, коли Комуністична партія Китаю звільнила Китай у 1949 році, одна з головних проблем, з якою вони зіткнулися, полягала в тому, що Китай був розділений на сотні взаємно незрозумілих діалектів. У 1955 році урядом країни біло стандартизовано мову лінгва франка та оголошено «путунхуа», також відому як мандарин або «загальнонародна мова», офіційною мовою Китайської Народної Республіки, яка базувалася на пекінському діалекті (Coward, 2020).

Щоб зробити цю мову офіційною, її почали викладати в школах у всіх частинах Китаю. Результатом цього є те, що багато китайців уже фактично двомовні, тому вони розмовляють вдома своїм місцевим діалектом, а також стандартною мандаринською мовою в класі та офіційних умовах, наприклад на роботі. Коли люди стають старшими, вони можуть забувати мандарин, оскільки розмовляють лише своєю рідною мовою.

Деякі західні лінгвісти навіть вважають, що кілька китайських діалектів взагалі не можна вважати «діалектами», оскільки вони настільки відрізняються від мандаринської мови, що насправді їх слід називати різними мовами. Це правда, що деякі з основних діалектів є взаємно незрозумілими, але все ж усі вони пов'язані одним: китайськими ієрогліфами. Крім того, їхні відмінності в лексиці чи граматиці не є чимось принциповим – їх ключова відмінність полягає у вимові (акценті).

Мандарин є не тільки назвою офіційної мови Китаю та Тайваню, але й групою споріднених діалектів, якими розмовляють переважно в північному Китаї. Мандаринські діалекти також відомі як «північні діалекти» (*běifānghuà* 北方话).

Ми перелічимо ряд характерних ознак у лексиці та граматиці північних діалектів Китаю (*The Sounds of Northern Accented Mandarin Chinese*):

1. Широке використання ерхуа (儿化)

Ерхуа – додавання звуку «-р» у кінці складу (наприклад, hua – huar). Це трапляється в стандартній мандаринській китайській, але набагато ширше використовується в звичайній мові мандарин з північним акцентом. Наприклад:

1) без ерхуа: *dòng huà piān* 动画片,

з ерхуа: *dòng huà piānr* 动画片儿;

2) без ерхуа: *dǒng shì de* 懂事的,

з ерхуа: *dǒng shìr de* 懂事儿的;

3) без ерхуа: *zán zhè méi dì tiě* 咱这没地铁,

з ерхуа: *zán zhèr méi dì tiě* 咱这儿没地铁;

4) без ерхуа: *chī wán fàn, qù shàng bān* 吃完饭, 去上班,

з ерхуа: *chī wán fàn, qù shàng bānr* 吃完饭, 去上班儿.

2. При швидкій вимові /zh/, /ch/, /sh/ і /z/, /c/, /s/ можуть змінюватися на /r/.
Наприклад:

1) стандартна китайська: *sì shí duō suì* 四十多岁,

tā sì shí duō suì 她四十多岁;

північнокитайський акцент: *sì rí duō suì* 四十多岁,

tā sì rí duō suì 她四十多岁;

2) стандартна китайська: *bù zhī dào* 不知道,

wǒ bù zhī dào tā shì nǎr rén 我不知道她是哪儿人;

північнокитайський акцент: *bù rī dào* 不知道,

wǒ bù rī dào tā shì nǎr rén 我不知道她是哪儿人;

3) стандартна китайська: *duō shǎo qián* 多少钱?

zhèr duō shǎo qián 这儿多少钱?

північнокитайський акцент: *duō rǎo qián* 多少钱?

zhèr duō rǎo qián 这儿多少钱?

4) стандартна китайська: *mǎ shàng jiù dào* 马上就到,

wǒ mǎ shàng jiù dào 我马上就到;

північнокитайський акцент: *mǎ ràng jiù dào* 马上就到,

wǒ mǎ ràng jiù dào 我马上就到;

5) стандартна китайська: *wǒ gào sù nǐ* 我告诉你,

wǒ gào sù nǐ, zhèr diàn yǐngr lǎo hǎo kàn le 我告诉你, 这儿电影儿老好看了。

північнокитайський акцент: *wǒ gào rù nǐ* 我告诉你,

wǒ gào rù nǐ, zhèr diàn yǐngr lǎo hǎo kàn le 我告诉你, 这儿电影儿老好看了。

3. При швидкій вимові /j/, /q/, /x/ можуть змінюватися на /y/, наприклад:

1) стандартна китайська: *xī hóng shì chǎo jī dàn* 西红柿炒鸡蛋,

північнокитайський акцент: *xī hóng shì chǎo yī dàn* 西红柿炒鸡蛋;

2) стандартна китайська: *lǎo bǎn, lái yī fèn xī hóng shì chǎo jī dàn* 老板, 来一份儿西红柿炒鸡蛋,

північнокитайський акцент: *lǎo bǎn, lái yī fèn xī hóng shì chǎo yī dàn* 老

板, 来一份儿西红柿炒鸡蛋;

3) стандартна китайська: *gǎn jǐn qù* 赶紧去,

північнокитайський акцент: *gǎn yǐn qù* 赶紧去.

4. Вимова /w/ подібно до англійської /v/. Наприклад:

1) стандартна китайська: *wèn* 问,

північнокитайський акцент: *yèn* 问;

2) стандартна китайська: *wén* 闻,

північнокитайський акцент: *yén* 闻;

3) стандартна китайська: *nǐ xǐ huān mǎi dōng xī ma? wèi shén me?* 你喜欢买东西吗? 为什么?

північнокитайський акцент: *nǐ xǐ huān mǎi dōng xī ma? yèi shén me?* 你喜欢买东西吗? 为什么?

4) стандартна китайська: *fā wēi xìn* 发微信,

північнокитайський акцент: *fā yēi xìn* 发微信;

5) стандартна китайська: *tōng cháng hé péng yǒu chū qù wánr* 通常和朋友出去玩儿。

північнокитайський акцент: *tōng cháng hé péng yǒu chū qù wánr* 通常和朋友出去玩儿。

5. Вимова /o/ подібно до /e/, наприклад:

1) стандартна китайська: *bó shì* 博士,

північнокитайський акцент: *bé shì* 博士;

2) стандартна китайська: *nǐ men zhōu mò dǎ suàn zuò shén me?* 你们周末打算做什么?

північнокитайський акцент: *nǐ men zhōu mē dǎ suàn zuò shén me?* 你们周末打算做什么?

6. Чітка носова вимова /ing/ (та інших складів, які закінчуються на "ng"). Наприклад, *yìng* 硬.

7. Широке використання «нейтрального тону», який ще називають «нульовим тоном». Другий склад у багатьох двоскладових словах змінюється на «нейтральний тон» (наприклад, *wǎn shàng* – *wǎn shang*). Наприклад:

1) без нейтрального тону: *wǎn shàng* 晚上,

nǐ zuó tiān wǎn shàng zuò le shén me? 你昨天晚上做了什么?

з нейтральним тоном: *wǎn shang* 晚上,

nǐ zuó tiān wǎn shang zuò le shén me? 你昨天晚上做了什么?

8. Зміна тонів для акценту, наприклад:

1) стандартна китайська: *hái* 还,

hái shuō huà! ān jìng! 还说话! 安静!

північнокитайський акцент: *hài* 还,

hài shuō huà! ān jìng! 还说话! 安静!

2) стандартна китайська: *bié* 别,

bié shuō le! 别说了!

bié gēn wǒ tán liàn ài, zán men jié hūn ba! 别跟我谈恋爱, 咱们结婚吧!

північнокитайський акцент: *biè* 别,

biè shuō le! 别说了!

biè gēn wǒ tán liàn ài, zán men jié hūn ba! 别跟我谈恋爱, 咱们结婚吧!

3) стандартна китайська: *dé dào* 得到,

dé dào xìng fú 得到幸福。

північнокитайський акцент: *dě dào* 得到,

dě dào xìng fú 得到幸福。

4) стандартна китайська: *hǎo xiē* 好些,

hǎo xiē gè dú yīn dōu bù yī yàng 好些个读音都不一样。

північнокитайський акцент: *háo xiē* 好些,

háo xiē gè dú yīn dōu bù yī yàng 好些个读音都不一样。

5) стандартна китайська: *gěi wǒ chū qù!* 给我出去!

північнокитайський акцент: *gěi wǒ chū qu!* 给我出去! або *gěi wǒ chǔ qu!*

给我出去!

6) стандартна китайська: *xī fu* 媳妇儿,

wǒ xī fu shì běi jīng rén 我媳妇儿是北京人;

північнокитайський акцент: *xǐ fu* 媳妇儿,

wǒ xǐ fu shì běi jīng rén 我媳妇儿是北京人。

Досліджуючи базову китайську граматику, ми досягли, що базовий мандарин має такий же порядок слів, як і англійська: SVO (суб'єкт-дієслово-об'єкт). Те саме стосується кантонської та шанхайської, наприклад:

Wǒ xuéxí zhōngwén. 我学习中文。 – Я вивчаю китайську мову.

Хоча в деяких випадках структура речень мандаринською та шанхайською може змінитися на SOV (суб'єкт-об'єкт-дієслово). Наприклад:

SVO: *Wǒ chī píngguǒ.* 我吃苹果。 – Я їм яблуко.

SOV: *Wǒ píngguǒ chī.* 我苹果吃。

Якщо вказано час і місце, проста фраза набуде такої структури: STPVO, або підмет – час – місце – дієслово – об'єкт.

Wǒ jīntiān zài xuéxiào xuéxí zhōngwén. 我今天在学校学习中文。 – Сьогодні в школі я вивчаю китайську мову.

Наведемо ще приклади різниці вимови речень між китайськими діалектами, переклавши фразу «Подивіться, що це?» (*Chinese Dialects and Accents*):

- мандаринським діалектом це буде: 你看, 这是什么? (ni kan, zhe shi shen me?);
- шанхайським діалектом: 侬看看叫, 搿是啥物事? (non khoe khoe jiau, ge zr sa meq zr?);
- кантонським діалектом: 你睇睇, 呢個係乜嘢嚟? (nei tai tai, nei goh hai mat ye lei?);
- діалектом хакка: 你看看, 這係麼個? (ngi khon khon, lia he ma kai?).

Висновки до Розділу 2

У Китаї існує не одна, а ціла родина споріднених мов. Незважаючи на свою назву, китайські «діалекти» — це не просто акценти, як британський і американський в англійській мові або кансайський і токійський в японській, це окремі мови, такі ж різні та незрозумілі одна одній, як англійська, німецька та голландська. Але оскільки панкитайський націоналізм давно намагався зменшити відмінності між китайцями, ці мови були названі «діалектами».

Слід зазначити, що Китай є великою країною з багатьма корінними етнічними групами, окрім переважної більшості китайців хань, які розмовляють своїми мовами, не пов'язаними з китайською, і належать до різноманітних мовних сімей: китайсько-

тибетської (тибетська, ачанг), крадайська (чжуанська), хмонгмінська (хмонг), мон-кхмерська (в'єтнамська, блангська), тюркська (уйгурська, казахська, узбецька), монгольська (монгольська), тунгуська (маньчжурська), корейська, індоєвропейська (російська та таджицька), австронезійська (мови аборигенів Тайваню).

Великим досягненням КПК було возз'єднання країни під центральним правлінням. У 1955 році урядом країни біло стандартизовано мову лінгва франка та оголошено «путунхуа», також відому як мандарин або «загальнонародна мова», офіційною мовою Китайської Народної Республіки, яка базувалася на пекінському діалекті.

У Китаї «північ» і «південь» загальноновизнані як дуже відмінні регіони, хоча ніхто не впевнений, де саме провести лінію поділу. Різноманітна географія, історія та етнічна культура країни призвели до появи відмінних мовних варіацій навіть у межах стандартної мандаринської мови.

Мандаринська мова, якою розмовляють на півночі, особливо в районах навколо Пекіна та на північному сході, характеризується найбільш виразною ретрофлексною літерою «г», що додається до кінців слів: наприклад, слово *hua*, що означає «квітка», стає *huar*. Нульовий, або нейтральний, тон також ширше використовують жителі півночі.

Ця вимова контрастує з вимовою носіїв південної китайської мови. У той час як величезний південний регіон відрізняється лінгвістичним розмаїттям, ніж північ, ця територія всяна діалектами, мало схожими на мандарин — загалом носії стандартної мови на півдні, швидше за все, уникають ретрофлексу; пом'якшити приголосні «s», «sh», «zh», «ch», а в деяких випадках їм важко розрізнити звуки «n» і «ng» у кінці складу.

Досліджуючи базову китайську граматику, ми досягли, що базовий мандарин має такий же порядок слів, як і англійська: SVO (суб'єкт-дієслово-об'єкт). Якщо вказано час і місце, проста фраза набуде такої структури: STPVO, або підмет – час – місце – дієслово – об'єкт.

ВИСНОВКИ

1. Під час дослідження, згідно з зазначеною метою, у першому розділі роботи було ми вивчили поняття ««діалект» та проблему його визначення у лінгвістиці. Так, діалект – це різновид певної мови, що разом із літературним становить національну мову; засіб спілкування між представниками однієї територіальної чи соціальної групи. Діалектологія, як систематичне вивчення мовних варіацій, розпочалася в Європі після 1850 року, але корінням вона сягає давнього захоплення акцентом і діалектом. Перший час діалектологія розвивалась як класифікаційна дисципліна, яка зосереджувалася головним чином на варіантах мовлення найбільш консервативних носіїв мови.

2. Наступним кроком у дослідженні ми досягли, що існує багато різних діалектів китайської мови, і вони відрізняються багатьма способами: словниковим запасом, вимовою, граматиною. Через величезні розміри Китаю, коли Комуністична партія Китаю звільнила Китай у 1949 році, одна з головних проблем, з якою вони зіткнулися, полягала в тому, що Китай був розділений на сотні взаємно незрозумілих діалектів – спілкування між різними людьми з різних регіонів було дуже складним. Це створило велику проблему для координації та управління країною. Так, у 1955 році було стандартизовано мову та оголошено «путунхуа», також відому як мандарин або «загальнонародна мова», офіційною мовою КНР, яка базувалася на пекінському діалекті. Ми прийшли висновку, що на відміну від південних діалектів, північні діалекти не були детально вивчені дослідниками, через те, що вони вважають північні діалекти основою мандаринської мови. Так, західні синологи схильні розглядати загалом китайські діалекти як окремі мови, а пекінський діалект вважають основою мандарину (путунхуа). Як наслідок, в західному китаєзнавстві найбільше уваги приділяється південним діалектам, зокрема кантонській мові. З іншого боку, західні вчені китайського походження при дослідженні свого рідного діалекту, наполягають на тому, що це «окрема мова», яка дуже відмінна від мандаринської.

3. У другому розділі дослідження ми провели аналіз написання лексико-граматичних особливостей північних діалектів китайської мови у порівнянні зі

стандартною китайською мовою. Мандарин є не тільки назвою офіційної мови Китаю та Тайваню, але й групою споріднених діалектів, якими розмовляють переважно в північному Китаї. Мандаринські діалекти також відомі як «північні діалекти» (*běifānghuà* 北方话). Мандаринська мова, якою розмовляють на півночі, особливо в районах навколо Пекіна та на північному сході, характеризується найбільш виразною ретрофлексною літерою «r», що додається до кінців слів: наприклад, слово *hua*, що означає «квітка», стає *huar*. Нульовий, або нейтральний, тон також ширше використовують жителі півночі. Досліджено наступні характерні ознаки, притаманні північним діалектам Китаю: 1) при швидкій вимові /zh/, /ch/, /sh/ і /z/, /c/, /s/ можуть змінюватися на /r/; 2) /j/, /q/, /x/ можуть змінюватися на /y/; 3) вимова /w/ подібна до англійської /v/; 4) вимова /o/ змінюється на /e/; 5) чітка носова вимова /ing/ (та інших складів, які закінчуються на "ng"); 6) зміна тонів для акценту (наприклад, *hái* змінюється на *hài*, а *bié* – на *biè*). Досліджуючи граматику мандаринської мови, порядок слів у реченнях таких, як і в англійській мові: SVO (суб'єкт-дієслово-об'єкт). Те саме стосується кантонської та шанхайської, хоча в деяких випадках структура речень мандаринською та шанхайською може змінитися на SOV (суб'єкт-об'єкт-дієслово). Якщо вказано час і місце, проста фраза набуде такої структури: STPVO, або підмет – час – місце – дієслово – об'єкт.

简介

课程作业题目是“汉语北方方言的词汇语法特征”。

课程作业对象是中国北方方言的词汇和语法特征。

普通话，也称为标准汉语或，是北方汉语的一种方言。然而，它被认为是一种标准方言，因为它是基于北京话，北京话在 20 世纪初被选为中国的国语。做出这种选择的原因是，普通话在中国使用人数最多，而且还用于教育、政府和媒体。此外，普通话的多样性不如其他方言，被认为更中性，更适合作为国家语言。然而，随着年龄的增长，人们可能会忘记普通话，因为他们只在家庭圈子里说母语。另一个例子是广东的年轻人，他们在学校说普通话，在家说广东话。

汉语方言是中国地域文化的载体。正是它们，曾经孕育出华夏文明，博大精深。方言是从民间环境中走出来的，是中国人生活和心态的反映。乌克兰科学学校没有足够的作品专门研究中国北方方言。

这项课程作业的目的是研究汉语北方方言的词汇和语法特征。

课程一部分探讨了“方言”的概念及其在语言学中的定义问题。在课程的第二部分，分析了汉语北方方言书写的词汇语法特征，并与标准汉语进行了比较。在研究过程中，确立了方言是某种语言的变种，与文学语言一起构成国语；同一地区或社会群体的代表之间的一种交流方式。汉语有许多不同的方言，它们在很多方面都有所不同：词汇、发音、语法。1955 年，中国政府对汉语进行了标准化，并宣布以北京话为基础的“普通话”，也称为普通话或“通用语言”，为中华人民共和国的官方语言。普通话不仅是中国和台湾的官方语言名称，也是一组主要在中国北方使用的相关方言。普通话方言又称“北方方言”。北方，尤其是北京周边地区和东北地区使用的普通话，其特点是在单词末尾添加最明显的卷舌字母“r”。中国北方方言具有以下固有特点：1) 发音快，zh、ch、sh 和 z、c、s 可转为 r；2) j, q, x 可以改为 y；3) w 读音与英语 v 相近；4) 读音 o 变为 e；5) ing（以及其他以“ng”结尾的音节）清晰的鼻音发音；6) 变调强调（如 hái 变 hài, bié 变 biè）；7) 使用轻声。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Енциклопедія Сучасної України. Т. 7: «Г» – «Ді» / Гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. 708 с.

Мурашевич, К. Г. (2013). *Вступ до східної філології : навч. посіб. для студентів другого курсу спеціальності «Мова та література (китайська)»*. К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". 159 с.

Оськіна, Н., Мазуріна, Ю. (2021). *Стилістичні фонетичні відмінності кантонського діалекту від путунхуа в розмовному дискурсі*. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 45, 333–341.

Bowen, N. (2011). *What is dialect and why study it?* Swansea University.

Britain, David. *Dialectology*. Retrieved from <https://web-archive.southampton.ac.uk/www.llas.ac.uk/resources/gpg/964.html>

Butts, M. (2017). *North or South? What's Behind China's Linguistic Rivalry*. Retrieved from <https://www.sixthtone.com/news/1759>

Chambers & Trudgill, P. (1998). *Dialectology 2nd Edition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Chinese Dialects and Accents. Retrieved from <https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/UsefulNotes/ChineseDialectsAndAccents>

Chinese languages. *Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/Chinese-languages>

Coward, R. (2020). *Which Chinese dialect should you learn? Whats the difference between Mandarin and Chinese?* Retrieved from <https://www.china-admissions.com/blog/which-chinese-dialect-should-you-learn-whats-the-difference-between-mandarin-and-chinese/>

Dialectology and linguistic geography. *Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/science/linguistics/Dialectology-and-linguistic-geography>

Francis, N. (2016). *Language and dialect in China*. Northern Arizona University Chinese Language and Discourse. John Benjamins Publishing Company. P. 136–149.

Fuxiang Wu, Yancheng He (2015). *28 Some Typological Characteristics of Mandarin Chinese Syntax*. P. 379–392.

Handel, Z. *Competing Methodologies of Chinese Dialect Fieldwork, and their Implications for the Study of the History of the Northern Min Dialects*. University of Washington. P. 19-45.

Huang, A. *The Sounds of Northern Accented Mandarin Chinese*. Retrieved from <https://mandarinhq.com/2018/05/northern-chinese-accent/>

Kane, D. (2006). *The Chinese Language: its history and current usage*. Singapore: Tuttle Publishing.

Norman, J. 1986a. *The origins of the Proto-Min softened stops*. Contributions to Sino-Tibetan Studies, ed. by John McCoy and Timothy Light. Cornell Linguistic Contributions 5. Leiden: E. J. Brill. P. 375-384

Petyt, K. (1980). *The study of dialect: An introduction to dialectology*. London: Andre Deutsch Ltd.

Shohomy, E. (2006). *Language Policy: Hidden agendas and new approaches*. London: Routledge.

Thomas, L. et al. (1999). *Language, Society and Power: An introduction*. London: Routledge.

Turturici, A. (2022). *General characteristics of Chinese language and grammar*. Retrieved from <https://www.saporedicina.com/english/characteristics-chinese-language/>

Wang, F. 2009. *Review of Chinese Dialects and Historical Strata edited by Ting Pang-Hsin*. Journal of Chinese Linguistics. P. 163-183.

Xiaonan, Chu & Xiuhua, Wang. (2013) *Characteristic Analysis of Mandarin Chinese From a Cultural Perspective*. Studies in Literature and Language. Vol. 7, No. 2. PP. 15-18. DOI:10.3968/j.sll.1923156320130702.Z004

北方方言。普通话学习。 Retrieved from <https://www.pthxuexi.com/pu-tong-hua-bei-fang-fang-yan.html#>